

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету
Микола ДИВАК

20 24 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08-Право за спеціальністю 081-Право

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри адміністративного права та судочинства

Західноукраїнського національного університету
від «12» квітня 2024 р., протокол № 9

ПРИСУТНІ: **Банах С. В.**, д.ю.н., доцент, декан юридичного факультету Західноукраїнського національного університету; **Кравчук М. Ю.**, д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Гречанюк Р. В.**, д.ю.н., доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Коруц У. З.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Вербіцька М. В.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Ментух Н. Ф.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Шевчук О. Р.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Іванюк В. Д.**, доктор філософії, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Бутрин-Бока Н. С.**, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу; **Заставна О. П.**, к.ю.н., викладачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету (за сумісництвом); **Кузь Т. В.**, викладачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Присяжнюк М. О.**, викладачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Кокітко І. В.**, ст. лаборант кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету.

З присутніх – 3 доктори юридичних наук, 6 кандидатів юридичних наук, 1 доктор філософії – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження дисертантки Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08-Право за спеціальністю 081-Право щодо його рекомендації до захисту.

СЛУХАЛИ:

Доповідь дисертантки Кузь Тетяни Володимирівни про результати проведеного нею дисертаційного дослідження.

Обговорення дисертації.

Доповідь Кузь Т. В.

У своєму виступі Кузь Т. В. обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, визначила її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, виклала її мету та задачі дослідження, об'єкт і предмет; охарактеризувала основні положення, що відображають наукову новизну дослідження та їх практичну значимість та відмітила важливість особливостей удосконалення чинного законодавства у сфері державної реєстрації актів цивільного стану в Україні.

Дисертантка наголосила, що на сучасному етапі розвитку країни пріоритетом є забезпечення прав і свобод людини і громадянина в процесі надання адміністративних послуг, зокрема й в сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

Акти цивільного стану, а також процедура їх реєстрації має складну правову природу, недостатньо досліджену у сучасній науці адміністративного права. Адже по-перше, вони можуть розглядатися як процедури встановлення юридичних фактів, що зумовлюють виникнення, зміну та припинення правового статусу громадянина, а також характеризують його правовий стан; по-друге, як адміністративні акти, що підтверджують факт державної реєстрації цивільного стану; по-третє, як документи, тобто матеріальні носії інформації про правовий стан особи, який потребує реєстрації у відповідних органах державної влади. Основою актів цивільного стану є правове становище особи, як носія суб'єктивних прав та обов'язків у сфері публічних і приватних правовідносин, зумовлене подіями і діями природного та соціального характеру, що мають правове значення.

Модернізація системи державної реєстрації актів цивільного стану зумовлена також реформуванням системи надання адміністративних послуг, пов'язаної, зокрема, із делегування відповідних функцій органів державної виконавчої влади органам місцевого самоврядування.

Правові аспекти актів цивільного стану, як інституту адміністративного права, міжгалузевого інституту, елементу правового статусу фізичної особи, юридичних фактів, як контрольно-наглядової функції держави, формуються на підставі відносин сучасного суспільства, що розвиваються на національному та міжнародному рівнях. Зміна суспільної ідеології в контексті сприйняття імперативних принципів реєстрації актів цивільного стану, формалізованих процедур документального оформлення окремих правовідносин, а також цифровізація усіх суспільних процесів зумовлює необхідність поглибленого

дослідження та розробку пропозицій щодо вдосконалення системи державної реєстрації актів цивільного стану. Дисертантка зазначила, що дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану також є особливо актуальним в період воєнного стану, оскільки значна кількість реєстраційних процедур потребує негайного внесення змін.

Доповідачка зауважила, що для дослідження даної проблематики опрацювала численні праці українських і зарубіжних науковців, які висвітлювали проблеми адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану. Особливої уваги заслуговували роботи таких науковців, як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Д. М. Бахрах, С. В. Банах, В. М. Бевзенко, І. В. Бойко, Ю. П. Битяк, Н. С. Бутрин-Бока, І. П. Голосніченко, Р. В. Гречанюк, Т. О. Карабін, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Т. О. Коломієць, О. М. Коропатов, В. К. Колпаков, Є. О. Легеза, О. І. Миколенко, Р. С. Мельник, Н. Р. Нижник, Н. М. Неумивайченко, М. П. Орзіх, Ю. М. Оборотов, А. Ю. Осадчий, Г. М. Писаренко, І. М. Пахомов, А. А. Пухтецька, О. В. Розгон, С. Г. Стеценко, В. П. Тимошук, Н. Є. Хлібороб, О. Р. Шевчук, А. М. Школик, A. Husby, J. Wohlfahrt, G. Melbye, M. Rasha, C. Brolan, E. Gouda, H. N. AbouZahr, A. Lopez, D. Dudley, K. Allison, J. Baptista, O. Goundiam, L. Mälksoo, Kerikmäe, Tanel, Joamets, Kristi, Pleps J., Rodiņa A., Berkmanas Tomas, Gruodyt, Edita, Norkus Z., J., A. Antunes, Dias, P. A. Santos, N. Cordeiro, B. Martins, C. Gonçalves та ін.

Визнаючи значний внесок, внесений перерахованими авторами у вивчення проблематики правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану, доповідачка зазначила, що недостатньо розкритими залишаються аспекти систематизації наукових підходів щодо досліджуваного феномену, особливо з позиції його адміністративно-правового регулювання, а також з урахуванням суттєвого наукового доробку наявні дослідження не містять конкретних юридичних пропозицій щодо удосконалення тих чи інших нормативно-правових актів, які регулюють дані суспільні відносини. Разом з цим, дисертантка зазначила, що на сьогоднішній день потрібен пошук нових підходів до визначення адміністративних процедур щодо державної реєстрації актів цивільного .

Аспірантка під час доповіді окреслила наукову новизну одержаних результатів, зазначивши, що вони полягають як у постановці проблем, так і способах їх вирішення. За характером та змістом дисертаційна робота є першим комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану з урахуванням зарубіжного досвіду.

2. Дискусія за результатами доповіді дисертантки, під час якої Кузь Т. В. відповіла на запитання присутніх на семінарі щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, які отримані за результатами дослідження:

Запитання Банаха С. В., доктора юридичних наук, доцента, декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету: у положеннях наукової новизни Ви систематизуєте складові елементи адміністративно-правового супроводу державної реєстрації цивільного стану:

спеціальний суб'єкт, який наділений виконавчо-розпорядчими повноваженнями; предмет адміністративно-правового регулювання; особливості юридичних засобів, що впливають на захист суспільних відносин, що регулюються іншими галузями права; наявність адміністративно-правового регулювання у діяльності органів законодавчої влади, судової системи, прокуратури; у рамках адміністративно-правового супроводу передбачається можливість делегування повноважень; методи адміністративно-правового супроводу. Конкретизуйте, будь-ласка, теоретичну та практичну цінність такої систематизації.

Відповідь дисертантки:

Дякую за запитання. Враховуючи те, що адміністративно-правовий супровід – це процес визначення наукових засад, принципів та механізмів конкретного керуючого впливу та процес встановлення правових засад, правил, форм, методів та прийомів, ми можемо зробити висновок про його теоретичну цінність в процесі організації правового регулювання та закріплення норм, що визначають порядок та процесуальні засади державно-управлінської діяльності та її результативності. З практичної точки зору виокремлення інституту адміністративного супроводу дає можливість встановити детальний та поетапний порядок діяльності органів державної влади та державних службовців у процесі реалізації їх владних повноважень.

Крім того, систематизація складових елементів адміністративного супроводу, дозволяє оптимізувати управлінську діяльність та зробити державний апарат більш відкритим, підвищити його ефективність, встановити строгий контроль якості управлінського процесу, визначити зрозумілий алгоритм адміністративних дій, зробити доступними критерії та показники оцінки якості службової діяльності.

Запитання Іванюк В. Д. докторки філософії, доцентки кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету: Ви схиляєтесь до розуміння адміністративної процедури реєстрації актів цивільного стану, як неюрисдикційної процедури, тобто такої, що носить позитивний характер, ініціюється заявником шляхом подання заяви встановленого зразка до відповідного адміністративного органу. Втім, у роботі відсутня чітка аргументація, чому саме ця концепція розуміння адміністративної процедури реєстрації актів цивільного стану є властивою саме для процедурних правовідносин. У роботі наведені загально-теоретичні пояснення. Чи можна на прикладі конкретних процедурних відносин показати, чому ця концепція є більш прийнятною?

Відповідь дисертантки:

Дякую за запитання. Адміністративна процедура реєстрації актів цивільного стану здійснюється з метою підтвердження органами державної реєстрації актів цивільного стану правового статусу суб'єктів, наділення їх правами або обов'язками, а також фіксації юридичних фактів, які здійснюються у процесі розгляду та вирішення адміністративного звернення, в результаті якого вносяться відомості до Державного реєстру та видається відповідний адміністративний акт. Як приклад, можемо навести адміністративну процедуру реєстрації шлюбу. На першому етапі дана процедура завжди включає стадію подання заяви заявниками, тобто ініціюється лише фізичними особами, тим самим, виражаючи їх волевиявлення та спільне бажання одружитися. Далі

адміністративний орган зобов'язаний розглянути заяву у визначений законом термін та вирішити справу по-суті (тобто зареєструвати шлюб або ж відмовити у такій реєстрації, якщо на це є підстави, визначені законом). Кінцевим результатом такої адміністративної процедури є прийняття адміністративного акту. Що стосується реєстрації шлюбу, то таким актом є свідоцтво про державну реєстрацію шлюбу.

Звідси можемо зробити висновок, що адміністративна процедура реєстрації шлюбу є неюрисдикційною, тобто такою, що не містить конфлікту інтересів та спрямована на вирішення справ стосовно відносин позитивного характеру.

Запитання Кравчук М. Ю., докторки юридичних наук, професорки, завідувачки кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету: розглядаючи історію розвитку адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану, уточніть, які історичні етапи розвитку системи державної реєстрації актів цивільного стану Ви виокремлюєте у своїй науковій роботі?

Відповідь дисертантки:

Дякую за запитання. Ми виділяємо три основних етапи розвитку системи державної реєстрації актів цивільного стану, а саме перший період – становлення законодавства щодо реєстрації актів цивільного стану, який тривав з часів Київської Русі і до часів утворення УРСР. На першому етапі розвитку реєстрації актів цивільного стану дії, пов'язані з такою реєстрацією, здійснювали не державні органи чи їх посадові особи, а представники церкви. Основним документом реєстрації шлюбу, народження та смерті були метричні книги.

Другий етап – радянський, який розпочався після Жовтневої революції 1917 року і тривав до 1991 року. В УРСР було створено спеціальні органи реєстрації актів цивільного стану – органи записів актів громадянського стану та закріплено перелік актів цивільного стану, що підлягали обов'язковій державній реєстрації.

Третім етапом вважаємо час після проголошення незалежності України. На цьому етапі виділяємо три періоди: період становлення законодавства у сфері державної реєстрації актів цивільного стану та прийняття базових законів та положень. Другий період знаменується прийняттям Сімейного кодексу України та Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», а також нормативно-правових актів уряду та Міністерства юстиції, які на сьогодні є нормативною базою правового регулювання відносин у сфері державної реєстрації актів цивільного стану. Та третій період сучасного етапу, який триває до сьогодні вважаємо прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 року, оскільки цей нормативно-правовий акт суттєво міняє підхід до процедури надання адміністративних послуг в Україні та взаємодії органів публічного адміністрування з фізичними та юридичними особами в її процесі.

Запитання Коруц У. З., кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету: скажіть, будь ласка, на скільки доцільним вважаєте використання Україною міжнародного досвіду

щодо адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану?

Відповідь дисертантки:

Дякую за запитання. З метою удосконалення та розвитку інституту державної реєстрації актів цивільного стану, а також ефективного функціонування органів державної реєстрації цивільного стану в Україні важливим є врахування особливостей історичного розвитку країни, формування правової системи, звичаєвого права, актуальним є також звернення уваги на досвід зарубіжних країн у сфері реформування системи державної реєстрації актів цивільного стану.

Надзвичайно важливо врахувати досвід країн ЄС та застосувати його до українського законодавства про адміністративні процедури загалом та про реєстрацію актів цивільного стану зокрема. Адже аналіз, узагальнення та вивчення сучасної реалізації адміністративних процедур реєстрації актів цивільного стану, а також зарубіжного досвіду з цих питань є необхідною умовою для розвитку та формування національного законодавства України. Крім того, у багатьох документах плану SIGMA також йдеться про необхідність законодавчого врегулювання прав та обов'язків публічної адміністрації у сфері адміністративного судочинства, в рамках загального адміністративно-процесуального законодавства.

Тому використання Україною міжнародного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану вважаємо позитивним чинником для реформування та подальшого європейського вектору розвитку, покращення стану адміністративних процедур, а також покращення механізмів забезпечення конституційних прав і свобод громадян у відносинах з органами публічного управління.

У подальшому обговоренні дисертаційного дослідження взяла участь:

Вербіцька М. В., кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету. Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів та продиктована сучасним станом вітчизняної науки, адже багато проблемних питань у цьому напрямі, попри їх очевидну актуальність, не були предметом наукових досліджень. Тему розкрито глибоко, комплексно, поставлені завдання виконано. Пропозиції авторки, сформульовані на основі проведеного дослідження, є аргументованими й переконливими. Висновки належні щодо поставлених завдань. Робота написана грамотною мовою, відповідає вимогам.

Головуюча – Кравчук М. Ю., докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету: Чи є ще запитання у присутніх? Немає. Переходимо до обговорення дисертації.

Слово надається науковій керівниці, **Шевчук О. Р., кандидатці юридичних наук, доцентці,** яка надала позитивний відгук і відзначила, що дисертаційне дослідження присвячено складним та актуальним проблемам, а саме: «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні».

Постановка мети і низки задач дослідження Кузь Т. В. свідчать про актуальність обраної теми та об'єктивну необхідність проведення дослідження щодо адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні. Усі ключові питання теми розкриті досить повно та змістовно висвітлені. Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє констатувати належний рівень наукової та практичної обґрунтованості досліджуваних питань, достовірності наукових положень. Дослідження спирається також на здобутки суміжних наукових галузей, зокрема, державного управління, економіки, соціології..

Такий підхід дозволив Кузь Т. В. узагальнити отримані результати у всіх розділах дисертації та логічно вивести загальні висновки. Їх аналіз, а також всебічне ознайомлення із змістом даного дослідження засвідчили, що дисертантка у повній мірі володіє методологією дослідження. Структура дисертації, логіка і послідовність розгляду питань, рівень аргументованості основних положень й висновків, форма викладення матеріалу та оформлення дослідження, його бібліографічний апарат відповідають існуючим вимогам та принципам ділового спілкування, зокрема ведення наукової дискусії з означеної тематики дослідження, що висуваються МОН України до такого виду наукових розробок, наукових статей, тез конференцій та інших наукових робіт. Робота пройшла апробацію, про що свідчать акти впровадження дисертаційного дослідження у наукову та практичну діяльність.

За час підготовки роботи Кузь Т. В. зарекомендувала себе на кафедрі з позитивної сторони. Основні положення дисертаційної роботи викладені у 15 наукових працях, з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 7 праць апробаційного характеру.

Аналіз опублікованих здобувачем наукових статей і тез доповідей на науково-практичних конференціях дозволяє дійти висновку про належну повноту викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих наукових працях.

Статус, обсяги та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам МОН України. Вважаю, що дисертація може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій раді за профілем.

Далі слово було надано **рецензенткам роботи:**

Гречанюк Р. В., докторка юридичних наук, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету зазначила, що дисертаційна робота Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні» є актуальною, своєчасною, оскільки адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану є важливим інститутом адміністративного права. Здобувачка використала при написанні роботи значну кількість наукової літератури, опрацювала нормативно-правові акти та судову практику. Отримані результати дослідження та положення, що виносяться на захист, містять елементи наукової новизни та мають практичне значення.

Представлена наукова робота за своїм науковим рівнем, одержаними результатами дослідження та пропозиціями відповідає вимогам, що ставляться до наукових робіт такого рівня, що дозволяє рекомендувати її до розгляду у

разовій спеціалізованій вченій раді Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 081 «Право».

Бутрин-Бока Н. С. кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету акцентувала увагу на актуальності обраної Кузь Т. В. теми дисертаційного дослідження, високому науковому рівні зроблених авторкою пропозицій, належній апробації результатів дослідження, які відповідають основним положенням дисертації. Рецензентка зазначила, що для дослідження авторкою обрано як теоретичні напрацювання вітчизняних та зарубіжних вчених, так і значна емпірична база, що дозволило сформуванню теоретико-концептуального базису дослідження.

У процесі дослідження Кузь Т. В. зробила глибокий аналіз великої кількості нормативно-правових актів історичного, сучасного національного та міжнародного характеру, які мають велике значення в межах обраного дисертанткою предмету дослідження.

Вивчення змісту дисертації показало, що авторка правильно сформулювала мету та задачі дослідження, його предмет та об'єкт, визначила методи дослідження, що дозволило чітко окреслити наукову новизну та відповідні результати, які в сукупності вирішили важливе наукове завдання. Робота, що рецензується, можна назвати однією із фундаментальних праць у науці адміністративного права.

Таким чином, всі положення роботи та її висновки є науково обґрунтованими, заслуговують на високу позитивну оцінку.

Головуюча – Кравчук М. Ю., докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету, узагальнюючи висловлені у процесі обговорення дисертації думки, зазначила, що дисертація Кузь Т. В. є завершеною, кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто аспіранткою. У ній авторкою отримані нові науково-обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують науково-практичну проблему, що має істотне значення для науки адміністративного права. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання процедури державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, зокрема в період воєнного стану та на тимчасово окупованих територіях, а також у зв'язку з процесами децентралізації та цифровізації і надання адміністративних послуг щодо державної реєстрації актів цивільного стану в електронному вигляді; впровадження інституту адміністративно-правового супроводу державної реєстрації актів цивільного стану, як комплексного міжгалузевого інституту.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні» як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю-081 Право

Обґрунтування вибору теми дослідження. Вибір шляху євроінтеграції, а також поточний стан системи державної реєстрації актів цивільного стану зумовлюють необхідність кардинальних змін у вітчизняному законодавстві. Зрештою, на сучасному етапі розвитку країни пріоритетом є дотримання конституційних норм, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також нормативно визначений, оптимізований і зрозумілий порядок здійснення адміністративних процедур. Визначення поняття, сутності, ознак, структури та правового регулювання адміністративних процедур реєстрації актів цивільного стану неможливе без звернення до теоретико-методологічних напрацювань як вітчизняних, так і зарубіжних науковців у питанні державного регулювання адміністративних процедур, їх основних видів, стадій та особливостей реалізації процедури державної реєстрації актів цивільного стану.

Правові аспекти актів цивільного стану, як інституту адміністративного права, міжгалузевого інституту, елемента правового статусу фізичної особи, юридичних фактів, як контрольно-наглядової функції держави формуються на основі відносин сучасного суспільства, що розвиваються на національному та міжнародному рівнях. Зміна суспільної ідеології у контексті сприйняття імперативних принципів реєстрації актів цивільного стану, формалізованих процедур документального оформлення окремих правовідносин, а також цифровізація усіх суспільних процесів зумовлює необхідність поглибленого дослідження та розробку пропозицій щодо вдосконалення системи державної реєстрації актів цивільного стану.

Результатом реалізації сервісної концепції держави є створення правового поля з реальним впливом на практику управління, згідно з яким споживачі адміністративних послуг мають широкі права та повноваження, а не є пасивними адресатами державного контролю. Значні кроки на шляху до зазначеної мети вже робляться в контексті загальних підходів до належного державного управління, а також кількох концептуальних документів, зокрема, Стратегії реформування державного управління в Україні на 2022-2025 роки та Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Триває створення мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), розширюється перелік послуг, які надаються через центри, здійснюється цифрова трансформація адміністративних послуг, в тому числі, шляхом використання функціоналу Єдиного державного веб-порталу електронних послуг – Дія. Наприкінці 2021 року прийнято Закон України «Про адміністративну процедуру», який висвітлює єдині, послідовні та зрозумілі принципи взаємодії держави, громадян і бізнесу.

Акти цивільного стану виконують функцію визнання особи. Це робиться шляхом надання індивідуального ідентифікатора особи. У них документально підтверджується сімейний стан, ім'я, по батькові та прізвище особи, її стать,

родинні зв'язки тощо. Крім того, законодавство про цивільний стан є платформою для аналізу демографічних процесів країни в цілому та окремих її регіонів. Масштаби адміністративних послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану ілюструє те, що це друга за популярністю адміністративна послуга в країні після реєстрації місця проживання.

Модернізація системи державної реєстрації актів цивільного стану зумовлена також реформуванням системи надання адміністративних послуг, пов'язаної, зокрема, із делегування відповідних функцій органів державної виконавчої влади органам місцевого самоврядування. Також система реєстрації пов'язана із запровадженням комплексної адміністративної послуги «єМалятко», впровадженням експерименту «Шлюб за добу»; розробляються заходи щодо передачі повноважень ДРАЦС до приватних структур. Крім того, важливо визнати, що в системі ДРАЦС є чимало проблем, які негативно впливають на реалізацію прав та інтересів громадян.

Акти цивільного стану, а також процедура їх реєстрації має складну правову природу, недостатньо досліджену у сучасній науці адміністративного права. Адже по-перше, вони можуть розглядатися як процедури встановлення юридичних фактів, що зумовлюють виникнення, зміну та припинення правового статусу громадянина, а також характеризують його правовий стан; по-друге, як адміністративні акти, що підтверджують факт державної реєстрації цивільного стану; по-третє, як документи, тобто матеріальні носії інформації про правовий стан особи, що потребує реєстрації у відповідних органах державної влади.

Недостатність адміністративно-правових досліджень актів цивільного стану, необхідність ефективного правозастосування нових положень законодавства вимагає всебічного наукового осмислення. Основою актів цивільного стану є правове становище особи як носія суб'єктивних прав та обов'язків у сфері публічних і приватних правовідносин, зумовлене подіями і діями природного та соціального характеру, що мають правове значення.

Цивільний стан особи безпосередньо визначається зареєстрованими актами цивільного стану, а також безпосередньо пов'язаний з її правовим статусом учасника майнових та особистих немайнових відносин. Аналіз сучасного законодавства підтверджує необхідність його вдосконалення. Дотепер у науковій літературі, судовій та адміністративній практиці виникають питання щодо актів цивільного стану, у тому числі: актів про народження дітей із застосуванням програм допоміжних репродуктивних технологій; співвідношення прав та обов'язків батьків, усиновителів та опікунів; зміни імені; зміни статі; використання псевдоніма та ін. Виникла необхідність розширення переліку актів цивільного стану, встановлених діючим законодавством.

Проте сьогодні не існує єдиного підходу до вирішення зазначеної проблематики, що зумовлює необхідність її аналізу на рівні дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана із науковими темами Західноукраїнського національного університету, зокрема з темою науково-дослідної роботи

кафедри адміністративного права та судочинства «Захист прав людини в публічних правовідносинах» (номер державної реєстрації – 0122U201353).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є визначення теоретико-методологічних засад та практичних особливостей адміністративно-правового регулювання процедури державної реєстрації актів цивільного стану та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження відповідних змін до діючого законодавства, з метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні.

Відповідно до поставленої мети в дисертації передбачається вирішення таких *завдань*:

- дослідити історію розвитку законодавства, що регламентує реєстрацію актів цивільного стану;
- охарактеризувати тенденції сучасної доктрини адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану;
- визначити особливості правового статусу органів державної реєстрації актів цивільного стану як суб'єктів адміністративних правовідносин;
- здійснити комплексне дослідження поняття та видів процедур державної реєстрації актів цивільного стану;
- надати оцінку результативності процедури державної реєстрації народження та смерті особи;
- здійснити моделювання правової процедури визначення походження дитини;
- виокремити особливості державної реєстрації шлюбу як підстави створення сім'ї;
- проаналізувати міжнародну практику правового забезпечення реєстрації актів цивільного стану;
- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення законодавства про державну реєстрацію актів цивільного стану.

Об'єктом дослідження виступають адміністративно-правові відносини, що виникають у процесі державної реєстрації актів цивільного стану.

Предмет дослідження є норми адміністративного законодавства України, міжнародно-правові акти, що регламентують порядок державної реєстрації актів цивільного стану, наукові праці за тематикою дисертаційного дослідження, дані соціологічних досліджень, матеріали судової практики у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

Методи дослідження. В основу дисертаційної роботи покладені фундаментальні положення адміністративно-правової науки, наукові розробки з проблематики державної реєстрації актів цивільного стану. Дослідження спирається також на здобутки суміжних наукових галузей, зокрема, державного управління, економіки, соціології.

У роботі активно використовуються загальнонаукові методи пізнання, зокрема, метод системного аналізу, який дозволив дослідити складові елементи системи державної реєстрації актів цивільного стану, а також правовий статус органів державної реєстрації актів цивільного стану, як суб'єктів адміністративних правовідносин (*підрозділи 1.2., 1.3.*). Застосування методології системного аналізу надало можливість проаналізувати

організаційно-правові основи діяльності суб'єктів у системи державної реєстрації актів цивільного стану, їх функціональні ознаки та характеристики, а також визначити загальні тенденції реформування процедури державної реєстрації актів цивільного стану (*підрозділи 2.1., 2.2.*). Метод системно-функціонального та структурно-функціонального аналізу сприяв систематизації складових системи надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, а також здійсненні комплексного дослідження поняття та видів процедур державної реєстрації актів цивільного стану (*підрозділ 2.1.*). Метод документального аналізу використано для вивчення особливостей нормативно-правових актів, що регламентують процес державної реєстрації актів цивільного стану (*підрозділи 1.2., 1.3.*). Метод компаративіського аналізу дозволив проаналізувати міжнародний досвід правового забезпечення реєстрації актів цивільного стану та сформулювати відповідні пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства (*підрозділи 3.1., 3.2.*). Метод спостереження дозволив вивчити причини, що дестабілізують систему державної реєстрації актів цивільного стану в умовах воєнного стану, а також шляхи її стабілізації (*підрозділи 3.1. і 3.2.*).

Нормативною базою дослідження є Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України: «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», «Про адміністративну процедуру», «Про державну службу», інші нормативно-правові акти України щодо державної реєстрації актів цивільного стану, а також законодавство зарубіжних країн.

Науково-теоретичною основою дисертаційного дослідження стали праці таких відомих учених-правознавців у галузі адміністративного права, як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Д. М. Бахрах, С. В. Банах, В. М. Бевзенко, І. В. Бойко, Ю. П. Битяк, Н. С. Бутрин-Бока, І. П. Голосніченко, Р. В. Гречанюк, Т. О. Карабін, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Т. О. Коломієць, О. М. Коропатов, В. К. Колпаков, Є. О. Легеза, О. І. Миколенко, Р. С. Мельник, Н. Р. Нижник, Н. М. Неумивайченко, М. П. Орзіх, Ю. М. Оборотов, А. Ю. Осадчий, Г. М. Писаренко, І. М. Пахомов, А. А. Пухтецька, О. В. Розгон, С. Г. Стеценко, В. П. Тимошук, Н. Є. Хлібороб, О. Р. Шевчук, А. М. Школик, A. Husby, J. Wohlfahrt, G. Melbye, M. Rasha, C. Brolan, E. Gouda, H. N. AbouZahr, A. Lopez, D. Dudley, K. Allison, J. Baptista, O. Goundiam, L. Mälksoo, Kerikmäe, Tanel, Joamets, Kristi, Pleps J. Rodiņa A. Berkmanas Tomas, P. A. Santos, N. Cordeiro, V. Martins, C. Gonçalves та ін.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуальних наукових завдань, зокрема обґрунтуванні системи наукових положень та практико орієнтованих рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання процедури державної реєстрації актів цивільного стану в Україні.

До основних результатів що містять елементи наукової новизни належать:

уперше:

- запропоновано впровадження інституту адміністративно-правового супроводу державної реєстрації актів цивільного стану, як комплексного міжгалузевого інституту;

- визначено, що адміністративно-правовий супровід – це процес встановлення наукових засад, принципів та механізмів конкретного керуючого впливу, а також правових засад, правил, форм, методів та прийомів, що визначають порядок та процесуальні засади державно-управлінської діяльності та її результативності;

- сформульовано авторське визначення поняття «адміністративна процедура реєстрації актів цивільного стану», під якою вбачається сукупність адміністративно-процесуальних дій, що забезпечують вирішення індивідуальних реєстраційних справ щодо дій та подій у житті людини, які впливають на виникнення, зміну або припинення її прав та обов'язків, здійснюються уповноваженими органами у сфері виконавчої діяльності, що виражається у санкціонуванні, офіційному визнанні за певними суб'єктами прав та правового статусу;

удосконалено:

- науковий підхід щодо виокремлення ознак адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, зокрема такі як: реалізація компетенції відповідного виконавчого органу державної влади; розгляд та вирішення індивідуальних адміністративних справ у сфері державної реєстрації актів цивільного стану; прийняття актів цивільного стану, що передбачає видачу відповідних свідоцтв про державну реєстрацію;

- положення про те, що адміністративні процедури реєстрації актів цивільного стану є неюрисдикційними, тобто такими, що носять позитивний характер, ініціюються заявником шляхом подання заяви встановленого зразка до відповідного адміністративного органу;

- обґрунтування змісту презумпцій батьківства та материнства та особливості їх правозастосування у чинному міжнародному та вітчизняному законодавстві, а також процедури спростування таких презумпцій;

- розуміння про те, що законодавством закріплено позасудовий порядок встановлення факту народження та смерті на тимчасово окупованих територіях, який передбачає, що заяви про реєстрацію повинні прийматися до розгляду органами ДРАЦС за наявності у заявників документів, що є підтвердженням цих юридичних фактів, навіть, якщо ці документи видані окупаційною владою. У разі відмови органу ДРАЦС здійснити державну реєстрацію зазначених актів цивільного стану така відмова повинна розцінюватися, як бездіяльність органу влади та може бути оскаржена в порядку адміністративного судочинства;

дістали подальшого розвитку:

- дослідження державної реєстрації народження, що є заявною адміністративною процедурою з визначеним терміном її здійснення – не пізніше одного місяця з дня народження дитини. За загальним правилом державна реєстрація народження проводиться органами ДРАЦС за місцем народження дитини або за місцем проживання її батьків чи одного з них, проте під час воєнного стану запроваджена повна екстериторіальність, що передбачає можливість звернення до будь-якого органу в системі органів ДРАЦС;

- доктринальні підходи щодо впровадження у діючому законодавстві принципу екстериторіальності, що полягає у можливості подання заяв про реєстрацію актів цивільного стану, а також заяв про поновлення або

анулювання актових записів цивільного стану до будь-якого суб'єкта надання зазначених послуг на території України за бажанням заявника.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації запропоновані напрями вдосконалення чинного законодавства у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, що відповідно надалі надасть змогу підвищити ефективність зазначених адміністративних процедур.

Обґрунтовані у дисертаційному дослідженні наукові висновки та пропозиції може бути використано у:

- *нормотворчій діяльності* – для удосконалення механізму адміністративно-правового забезпечення процедури державної реєстрації актів цивільного стану;

- *науково-дослідній сфері* – як теоретико-методологічне підґрунтя для подальших наукових досліджень базових елементів механізму адміністративно-правового забезпечення державної реєстрації актів цивільного стану;

- *правозастосовній діяльності* органів державної влади та місцевого самоврядування – для вирішення спорів у сфері захисту прав та законних інтересів громадян під час державної реєстрації актів цивільного стану;

- *освітньому процесі* – викладання дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративно-процедурне право», «Сімейне право», також для підготовки підручників, навчально-методичних посібників, нових навчальних курсів.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота виконана авторкою самостійно, усі наукові результати, а також науково-практичні рекомендації були отримані на базі особистих наукових досліджень, у тому числі у складі робочих груп та колективу співавторів.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах, а саме: Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «П'ятдесят перші економіко-правові дискусії» (Львів, 27 жовтня 2020 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 16-17 квітня 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «National security in modern world. Legal, technological and social communication aspects» (Ełk, 2021 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Російсько-українська війна: право, безпека, світ» (Тернопіль, 29 квітня 2022 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний довід» (Тернопіль, 28 квітня 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Публічна служба і адміністративне судочинство: проблеми та перспективи» (Тернопіль, 12 травня 2023 р.); XX Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (Тернопіль, 19 травня 2023 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладені у 15 наукових працях, з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 7 праць апробаційного характеру.

**Список опублікованих праць за темою дисертації
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:**

1. Nataliya Felikissimivna Mentukh, Oksana Romanivna Shevchuk, Verbitska Mariana Vasylivna, Kuz Tetiana Volodymyrivna. Ensuring Information Security: Comparative Legal Aspect. *Central European Management Journal*. 2023. № 31(3). P. 74-87. URL: https://journals.kozminski.cem-j.org/index.php/pl_cemj/article/view/917,

2. Кузь Т. В., Шевчук О. Р. Правове забезпечення інформаційної безпеки процесу надання електронних адміністративних послуг. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 1. С. 59-65. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42032/1/%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%9E..pdf>.

3. Шевчук О. Р., Кузь Т. В. Порядок державної реєстрації шлюбу в Україні та державах-членах ЄС: порівняльно-правовий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2021. № 51. С. 42-45. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc51/0.pdf>.

4. Кузь Т. В. Адміністративно-правове забезпечення процесу встановлення (визнання) батьківства в Україні та державах-членах ЄС: порівняльно-правовий аспект. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С.150-157. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/2_2022/23.pdf.

5. Кузь Т. В. Фактичні шлюбні відносини та проблеми захисту прав їх учасників. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 2 (46). С. 250-255. URL: <https://kelmczasopisma.com/ua/viewpdf/8621>.

6. Кузь Т. В., Шевчук О. Р. Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення громадського контролю державної реєстрації актів цивільного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 6, С. 187-192. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/6_2022/28.pdf.

7. Kuz T. Administrative and legal provision of public control of state registration of civil status acts. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 2022. № 6 (50). С. 219-224. URL: <https://kelmczasopisma.com/en/viewpdf/9496>.

8. Шевчук О. Р., Кузь Т. В. Інституційне забезпечення процесу державної реєстрації актів цивільного стану: адміністративно-правовий аспект. *Наукові перспективи*. 2024. № 1 (43). С. 753-761. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nr/article/view/8832>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Кузь Т. В. Зарубіжний досвід організації діяльності органів юстиції регіонального рівня та можливість його використання в Україні. *П'ятдесят перші економіко-правові дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 2020*. С. 59-62.

10. Кузь Т. В. Забезпечення інформаційної безпеки процесу надання електронних адміністративних послуг: адміністративно-правовий аспект. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та*

міжнародний досвід: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 16-17 квітня 2021 р.). Тернопіль, 2021. С. 69-71.

11. Кузь Т. В. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в процесі організації та надання адміністративних послуг в Україні. *National security in modern world. Legal, technological and social communication aspects*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Еїк, 2021. Р. 81-88.

12. Кузь Т. В. Правове забезпечення реєстрації актів цивільного стану в умовах воєнного стану. *Російсько-українська війна: право, безпека, світ*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 29 квітня 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 79-81. URL: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/891>.

13. Кузь Т. В. Правове забезпечення застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний довід*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 105-107.

14. Кузь Т. В. Особливості інтеграції послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану через центри надання адміністративних послуг. *Публічна служба і адміністративне судочинство: проблеми та перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 12 травня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 110-113. URL: https://dpu.edu.ua/images/2023/Photo_dlya_povyn_2023/Kafedra%20publichnogo%20prava/Materiali%20konf_12.05.2023%20Pravo%20v%20umovah%20voennogo%20stanu%201.pdf.

15. Кузь Т. В. Механізм інтеграції послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану через центри надання адміністративних послуг : теоретичний та практичний аспект. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації*: матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. молод. вчених (м. Тернопіль, 19 травня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 967-971. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/?tab=rm&ogbl#starred?projector=1>.

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою ВНЗ «Західноукраїнський національний університет» (протокол № 3 від 25-26 листопада 2020 р.).

Науковий керівник – Шевчук О. Р., кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету.

Усі теоретичні та практичні результати, що виносяться на захист, отримані авторкою самостійно.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень Unіcheck. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Кузь Тетяни Володимирівни на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні» відповідає принципам академічної доброчесності.

Оцінка мови й стилю дисертації. Мова й стиль дисертаційного

дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

Відповідність змісту дисертації спеціальності 081-Право. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Кузь Тетяни Володимирівни відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

У результаті розгляду дисертації Кузь Т. В. та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Банах Сергій Володимирович, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, доцент, декан юридичного факультету Західноукраїнського національного університету – голова ради;

Гречанюк Роксолана Володимирівна, докторка юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, доцентка кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету – рецензентка;

Бутрин-Бока Наталія Степанівна, кандидатка юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету – рецензентка;

Карабін Тетяна Олександрівна, докторка юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, професорка, завідувачка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Ужгородського національного університету – опонентка;

Хлібороб Наталія Євгенівна, кандидатка юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, доцентка, доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка – опонентка.

2. Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуюча на засіданні кафедри
адміністративного права та судочинства,
д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри
адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного університету

Мар'яна КРАВЧУК